

در سال گذشته برخی محصولات کشاورزی صادراتی ایران شامل فلفل دلمه، کیوی و سیب زمینی توسط فدراسیون روسیه پس فرستاده شد. دلیل این موضوع عدم انطباق محصولات صادراتی با استانداردها و الزامات اجباری آزمایشگاههای کشور روسیه بوده است. با توجه به اهمیت و بزرگی بازار این کشور برای صادرات محصولات کشاورزی ایران و همچنین انعقاد قریب الوقوع موافقت نامه تجارت آزاد کشورمان با اتحادیه اقتصادی اوراسیا که موجب کاهش چشمگیر و بعضا صفر شدن تعرفه‌های کالاهای صادراتی خواهد شد، مناسب است موضوع تولید صادرات محور در بخش کشاورزی مورد بررسی دقیق قرار گیرد. بر این اساس استفاده از نرم افزارها و اتوماسیون‌های آن لاین که می‌تواند همزمان و بصورت سیستماتیک ارزیابی دقیقی از نحوه و میزان تولید و میزان مصرف و همچنین مازاد تولید محصولات کشاورزی داشته باشد، قابل مطالعه و ارزیابی می‌باشد.

در سال گذشته فدراسیون روسیه برخی محصولات کشاورزی ایران شامل فلفل دلمه، کیوی و سیب زمینی را پس فرستاد. شایعاتی مبنی بر اینکه صرفا محصولات ایران توسط روسیه باز پس فرستاده شده است صحت نداشته و طبق گزارش وا صله از اداره نظارت بر حقوق مصرف کنندگان در مسکو، در همان زمان کشور روسیه فلفل دلمه‌های ترکیه و محصولاتی نظیر تخم مرغ، رشته فرنگی، ذرت منجمد را به چین پس فرستاده است. همچنین نعنای خشک را به مصر و نارنگی و انار را به ترکیه بازگردانده است.

همانگونه که در گزارش اداره خدمات فدرال نظارت بر دفاع از حقوق مصرف کنندگان و رفاه شهروندان روسیه آمده بود به دلیل نشانه‌های بهداشتی خطر وجود ماده شیمیایی GMO در برخی محصولات فعلا ورود این محصولات به کشور روسیه به حالت تعلیق درآمد. این مسئله بیانگر اهمیت و سخت گیری دولت روسیه به منظور جلوگیری از تجارت مواد غذایی است که در آنها الزامات اجباری جهت جلوگیری از بروز بیماریهای غیر عفونی عمومی (مسمومیت) رعایت نشده است.

تاجران و بازرگانان مواد غذایی بخوبی از سخت گیریها و الزامات اجباری آزمایشگاههای کشور روسیه و سایر کشورها که از چنین الزاماتی پیروی می‌کنند آگاه و بعضا گله مند هستند.

اما از آنجا که کشور روسیه به لحاظ مطالعات بازاریابی بین المللی همواره بزرگترین بازار محصولات کشاورزی و مواد غذایی ایران محسوب شده است شایسته است روی ملاحظات خاص این بازار تاملی کرده و تدابیری اندیشیده شود.

تولید صادرات محور محصولات کشاورزی به منظور ورود به بازار اوراسیا

با وجود نقش بی‌بدیل بخش کشاورزی در افزایش تاب‌آوری در مقابل تحریم‌ها و ارتقای رشد اقتصادی کشور در نبود درآمدهای نفتی، متأسفانه در سال‌های گذشته حداکثر سرمایه‌گذاری در این بخش هیچ‌گاه از پنج درصد بیشتر نبوده و اهمیت بخش کشاورزی در تولید، اشتغال‌زایی و پایداری محیط زیست، همواره مورد غفلت گرفته است.

بعد از آب آشامیدنی این غذا است که دومین نگرانی بشریت است و همین اتفاق صنایع کشاورزی را به یکی از پر اهمیت‌ترین صنایع بر روی کره زمین تبدیل می‌کند. تولید در این حوزه نه تنها در حوزه درآمدی حائز اهمیت است بلکه در حوزه سلامت و توسعه نیز نقش مهمی ایفا می‌کند.

در کشورمان سطح زیر کشت تولید زراعی کشور ۱۸,۵ میلیون هکتار و کل تولید کشاورزی ۱۲۴ میلیون تن است که تولیدات زراعی ۸۳,۵ میلیون تن آن را تشکیل می‌دهد.

از زمان امضای موافقت‌نامه تجارت ترجیحی کشورمان با اتحادیه اقتصادی اوراسیا سهم و میزان صادرات محصولات کشاورزی ایران در تعاملات تجاری منطقه ای ما قابل توجه بوده است. اگرچه در مطالعه مدل‌های توسعه کشورهای توسعه یافته صادرات محصولات کشاورزی مورد تاکید نبوده است اما بطور کلی صادرات و تقویت تولید کنندگان محصولات صادراتی یکی از رموز و الفبای توسعه یافتگی کشورهای مثل چین، مالزی سنگاپور و ترکیه بوده است.

بنابراین کشاورزان به مثابه تولید کنندگان می‌بایست توسط دولت مورد حمایت و تقویت قرار بگیرند. استفاده از تجارب ارشمند چین و کشورهای غربی در توانمند سازی کشاورزان و رونق تولید در بخش کشاورزی می‌تواند مورد بهره برداری سیاست گذاران بخش کشاورزی کشورمان قرار گیرد. کشورهای چین و هند بزرگترین تولید کنندگان محصولات کشاورزی جهان هستند چراکه با توجه به جمعیت انبوه آن‌ها و همچنین موقعیت اقلیمی و آب و هوایی سرزمینشان، باید تولید بیشتری در حوزه کشاورزی انجام بگیرد.

در کشور چین فقط بخش‌های بسیار کمی از زمین‌ها بلااستفاده مانده و از آنها در صنعت کشاورزی استفاده نشده است. این قسمت‌ها شامل جاده‌ها و بزرگراه‌ها و... هستند و به همین ترتیب آبیاری در حجم وسیع و استفاده از کودها برای تولید محصولات کشاورزی از اهمیت بالایی برخوردار است.

کشاورزان به طور خودکار از بذره‌های اصلاح شده و کودهای استاندارد استفاده می‌کنند تا منابع آبی و خاکی آن‌ها حدر نرود و مجبور به پرداخت هزینه بیشتر نشوند.

تولید صادرات محور محصولات کشاورزی به منظور ورود به بازار اوراسیا

با عنایت به سهم محصولات کشاورزی در سبد صادرات ایران و اهمیت تولیدات کشاورزی و مشکلات پیش روی جهان در عرصه کم آبی و بحرانهای مواد غذایی بنظر می رسد نیازمند توجه ویژه و انجام اقدامات ویژه در بخش کشاورزی و ساماندهی تولیدات این بخش براساس روشها و مکانیزم های مدرن هستیم.

در کشور چین و کشورهای غربی مانند آلمان یارانهها و مزایای بخش کشاورزی توسط مدیران و کارگزاران محلی مستقیم و بدون واسطه در اختیار کشاورز قرار می گیرد. کشاورزان برای خرید ادوات کشاورزی و تراکتور از وامهای کم بهره برخوردار هستند. متأسفانه در کشور ما اگر حمایت ها و مزایایی نیز در اختیار کشاورز به عنوان تولید کننده قرار بگیرد به واسطه حلقه های معیوبی که در سیستم و مکانیزم دسترسی به این امکانات وجود دارد عملاً کشاورز و خود عامل مولد بهره ای از این امکانات نمی برد.

با توجه به مذاکرات کشورمان با اتحادیه اقتصادی اوراسیا به منظور انعقاد موافقت نامه تجارت آزاد و حذف قریب الوقوع تعرفه های صادراتی محصولات کشاورزی به نظر می رسد برای ورود کالاهای کشاورزی به بازار روسیه می بایست تمهیداتی جدی اندیشیده شود.

یکی از روشهایی که می تواند به حذف حلقه های معیوب در این سیستم کمک نماید استفاده از نرم افزارها و اتوماسیون های آن لاینی است که می تواند همزمان وبصورت سیستماتیک ارزیابی دقیقی از میزان تولید و میزان مصرف و همچنین مازاد تولید محصولات کشاورزی در اختیار بگذارد. اهمیت در دست داشتن این سه قلم اطلاعاتی یعنی میزان تولید- مصرف و مازاد تولید این است که صادر کننده و خریدار اولاً می تواند برای بازارهای هدف خود برنامه ریزی کرده و سفارش بگیرد و ثانیاً واسطه گری هایی که باعث می شود سود حاصل از تولید به دست کشاورز نرسد حذف گردد. همین سفارش گیری برای تولید آینده و سود آوری بیشتر موجب رونق تولید و در نتیجه ارتقای روشهای تولید در بخش کشاورزی می گردد. داده های چنین اتوماسیونی می تواند بصورت روزانه و ماهانه از طریق بخشها و استانداریها وارد شود. از طریق آنالیز ساده این داده ها می توان همواره میزان مازاد تولید هر کالایی را تخمین زد و برای بازه های زمانی شش ماه - یکسال و 5 سال آینده برنامه ریزی نمود. یکی از مزایای برنامه ریزی برای بازارهای هدف تولید صادرات محور است یعنی تولید محصولات کشاورزی بر اساس استانداردها ملزومات بازار مقصد صورت می گیرد چرا که فرایندی شدن و مکانیزه شدن صادرات محصولات کشاورزی می تواند موجب نظارت و ارتقای استانداردهای آبیاری ، سم پاشی و کوددهی نیز باشد.

در این صورت می توان محصولات کشاورزی متناسب با استانداردهای فدراسیون روسیه و سایر مقاصد صادراتی تولید گردد. علاوه بر این یکی از ضعفهای صادرکنندگان ایران در بازارهای بین المللی توانای تامین در بلند مدت است که با وجود چنین اتوماسیونی این ضعف نیز تا حد زیادی برطرف می گردد.